

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan lausunto talousarviovalmistelua varten

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan tehtäviin kuuluu hallintosäännön (14.12.2022 §94) 9 § :n mukaisesti päättäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteistä ja lausunnon antaminen niistä talousarviovalmistelua varten hallitukselle hyvinvointivajeiden näkökulmasta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan esitykset hallitukselle vuoden 2024 talousarvio valmisteluun:

Käyttötarkoitus	Varattava resurssi	Resurssin tarkenne	Erityisesti huomioitava
Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö	110 000 €	1 htv koordinoivan asiantuntijan palkka sekä toimintakulut sekä 1 suunnittelijan palkka- ja toimintakulut	Tehtävän on arvioitu THL:n taholta tulevan lakisääteiseksi tämän hallituskauden aikana.
Elintapaohjaus	270 000 €	1 htv asiantuntijan palkkakulut, 4 htv elintapaohjaajan palkkakulut, toimintakulut	Elintapaohjaus on osa HYTE-kertoimen prosessi-indikaattoreita, jotka määrittävät HYTE-kertoimen perusteella alueelle tulevaa rahoitusta.
Kaatumisen ehkäisy	50 000 €	1 htv suunnittelijan palkkakulut ja toimintakulut	Kaatumisten ehkäisyllä voidaan vaikuttaa lonkkamurtumiin, jotka ovat yksi osa HYTE-kertoimeen vaikuttavista tulosindikaattoreista

Asiakkaille ja asukkaille annettava digituki	50 000 €	1 htv digiohjaajan palkkakulut ja toimintakulut	Sähköisen asioinnin asteen nostaminen edellyttää asukkaille annettavaa digitukea
Terveydenhuollon sosiaaliohjaus	320 000 €	6 htv sosiaaliohjaajan palkka- sekä toimintakulut	Kynnyksetön sosiaaliohjaus sote-asemien palveluissa, häiriökysynnän vähentäminen, ohjaus mm. järjestöjen palveluihin, digituen antaminen
Ehkäisevä päihdetyö	50 000 €	1 htv, suunnittelijan palkka- ja toimintakulut	EPT on lakisääteistä. Suunnittelijan tehtävänä on vahvistaa hyvinvointialueen sisällä tapahtuvia mini-interventioita, joka tulee olemaan yksi HYTE-kertoimen prosessi-indikaattoreista
Ikäneuvolatyön laajentaminen	350 000 €	7 htv työntekijöiden palkkaus ja toimintakulut	Laadittava erillinen suunnitelma laajentamisesta, jossa huomioidaan erityisesti sosiaalihuollon osa-alue.
Järjestöjen kumppanuusavustukset	250 000 €	Järjestöjen hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan mahdollistamiseen suunnattu rahallinen avustus, sisältää myös järjestöjen hankerahoitusomavastuuvarauksia, joista ei tässä vaiheessa ole tietoa. Tulevaisuuslautakunnan lausunnossa otetaan kantaan niihin	

		hankeomavastuuvarauksiin, jotka lausuntoaikana ovat tiedossa.	
Järjestöjen toiminta-avustukset	200 000 €	Järjestöjen hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan mahdollistamiseen suunnattu rahallinen avustus	
Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen erillisen suunnitelman mukaisesti (sisältää mm. perhekeskustyön vahvistamista, maksuttoman ehkäisyyn ja seksuaaliterveytyksen vahvistamista sekä vaikeiden tai pitkittyneiden erotilanteiden aiheuttamien ongelmien ehkäisyyn liittyvää työtä, voidaan käyttää myös esim. ESR-hankkeen omavastuu osuuden kattamiseen)	500 000 €	Erikseen suunnitellusti, n 10 htv, riippuen tehtävänimikkeistä tai muista käyttötarkoituksista	
Mielenterveyden edistämistyö	55 000 €	1 htv asiantuntijan palkka ja toimintakulut	
Kulttuurihyvinvointityö	50 000 €	1 htv palkka- ja toimintakulut	
YHTEENSÄ	2 255 000 €		

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta ennakoi tällä esityksellään sitä, että vuonna 2026 huomioidaan rahoituksen jaossa toimintaa ja tuloksia väestötasolla kuvaavat indikaattorit (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021) eli ns. Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin. HYTE-kertoimen perusteella jaetaan 0,977 % hyvinvointialueiden rahoituksesta. Nyt vuoteen 2024 tehtävillä panostuksilla suunnataan toimintaa erityisesti kohti niitä asioita, jotka vaikuttavat HYTE-kertoimeen ja siten alueelle tulevaan rahoitukseen. HYTE-kertoimen perusteella alueille tuleva rahoitus on yleiskatteellista ja maksimipotentiaali vuonna 2026 on n. 7-8 m€. Rahoituksen taso vuodelle 2024 on alustavissa laskelmissa Pohjois-Karjalan osalta arvioitu olevan 788 824 109€.

Esitetyt resursoinnit kohdistuvat kansanterveyden ja hyvinvoinnin kannalta sellaisiin toimiin ja tehtäviin, jotka on tunnistettu Pohjois-Karjalassa niin arviointiraportissa kuin alueellisessa hyvinvointikertomuksessa kriittisiksi kustannuskehityksenkin kannalta. Osa esitettävästä henkilöstöresurssista on koordinoivaa työtä, jota tarvitaan tukemaan, varmistamaan ja vahvistamaan

kentällä tehtävää perustyötä ehkäisevän päihdetyön saralla, lähisuuhdeväkivallan ehkäisyssä, kaatumisen ehkäisyssä ja mielenterveyden edistämisessä. Osa resurssista esitetään suunnattavaksi välittömään asiakas/potilastyöhön, kuten elintapaohjaus, sosiaaliohjaus, ikäneuvolatoivo sekä lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävän työn vahvistamiseksi esitettävä resurssi.

Toimintoja on tähän mennessä tehty ja kehitetty osittain hankerahoituksen turvin. Painopistealueisiin kiinnittyvän työn sisältö perustuu lainsäädännön vaatimuksiin, näyttöön perustuvaan työhön mutta erityisesti Pohjois-Karjalaisten hyvinvointivajeisiin. Hyvinvoinnin ja terveyden haasteista erityisesti lihavuuden ja ylipainon sekä niiden aiheuttamien sairauksien, mielenterveys- ja päihdeongelmien esiintyvyys kaikissa ikäryhmissä, ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen kotona asumisen tueksi sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen laaja-alaisesti ovat tärkeitä painopistealueita kustannuskehityksen hallinnassa tulevaisuutta ajatellen. Lasten ja nuorten kiireellisten sijoitusten kasvu on tosiasia, jonka suunnan muuttamiselle on tehtävä riittävästi toimia, jotta muutos tapahtuu. Sijoitusten taustalla ovat erityisesti sekä lasten ja nuorten itsensä, että heidän huoltajiensa mielenterveyden ja päihteiden käytön ongelmat. Uudet tai laajenevat tehtävät ja niihin rahoituksessa arvioidut laskennalliset ja suuntaa antavat Pohjois-Karjalan osuudet (mielenterveysstrategia 50 000 € ja oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen 350 000 €) ovat alueen ongelmat ja palvelujen käytön kasvu huomioiden riittämättömät. Näistä syistä lautakunta esittää 500 000 € kohdentamista tähän kokonaisuuteen. Tarkemman suunnitelman laatiminen vaatii myös käytettävissä olevan henkilöstöresurssin realistista arvioimista ja sen pohtimista, miten toimintaa organisoidaan eri ammattiryhmien kesken sekä toimialueiden välillä integraatiota tukien.

Järjestöavustuksille varattavaksi esitettävät summat perustuvat vuoden 2023 järjestöjen hakemuksiin. Erityisesti kumppanuusavustuksille varattu raha oli vuodelle 2023 haettuun nähden alimitoitettu.

Lautakunta ehdottaa talousarvioprosessin näkökulmasta, että esitettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävä varaus tehdään ennen toimialuekohtaisia raamituksia, sillä painopisteet kohdistuvat toimialuerajat ylittävään toimintaan, ja eksakteja toimialuekohdennuksia on käytännössä mahdotonta tehdä.

Pidempikestoisen taloussuunnittelun näkökulmasta on huomioitava, että vuoden 2026 talousarviossa on lisäksi varattava resurssi HYTE-palvelutarjotin työhön sekä järjestöjen kanssa tehtävään työhön. Nyt niitä rahoitetaan hankkeista vuoden 2025 loppuun.